

В АРХІВІВ

ВУЧК

ГПУ

НКВД

КГБ

№ 1/2 (30/31)

Науковий і документальний журнал

КИЇВ – 2008

З архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ № 1/2 (30/31) 2008 р.

Науковий і документальний журнал
Видається з серпня 1994 р.
Виходить двічі на рік

Засновник:

Головна редакційна колегія науково-документальної
серії книг «Реабілітовані історією»
Відділ по розробці архівів ВУНК–ДПУ–НКВС–КДБ

Співзасновники:

Національна академія наук України
Інститут історії України НАН України
Служба безпеки України
Державний комітет архівів України
Національна спілка краєзнавців України

Редакційна колегія:

Олександр Рубльов — головний редактор,
Сергій Кокін — перший заступник головного редактора,
Володимир Вятрович — заступник головного редактора,
Олег Бажан — заступник головного редактора,
Роман Подкур — відповідальний секретар,
Геннадій Борjak, Володимир Лозицький,
Валерій Васильєв, Наталія Маковська,
Ігор Верба, Руслан Пиріг,
Семен Глузман, Олександр Реєнт,
Василь Даниленко, Володимир Репринцев,
Олександр Іщук, Петро Тронько,
Станіслав Кульчицький, Юрій Шаповал.

Журнал внесено Вищою атестаційною комісією України до переліку наукових
фахових видань з історичних наук («Бюлетень ВАК України», 1999, № 5).

Відділи редакції: 01001, м. Київ, вул. Михайла Грушевського, 4, кім. 211, 212, 216;
тел.: 278–53–05, 279–13–88; факс: (044) 278–02–38;
01034, м. Київ, вул. Золотоворітська, 7; тел.: 255–85–41, 256–92–11

Усі права застережені. Журнал зареєстровано у Міністерстві у справах преси та
інформації України в квітні 1995 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію КП № 1045.

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, назв на авторах.

Редакція залишає за собою право на літературне редагування матеріалів.

Електронні версії номерів журналу розміщено на Інтернет-сторінці Головної
редколегії «Реабілітовані історією»: www.reabit.org.ua та Служби безпеки України:
www.sbu.gov.ua або www.ssu.gov.ua.

© Головна редакційна колегія науково-документальної
серії книг «Реабілітовані історією», 2008

ЗМІСТ

ДО 40-РІЧЧЯ «ПРАЗЬКОЇ ВЕСНИ» 1968 РОКУ

Дмитрук В. «Празька весна» і Україна 7

Бажан О. Суспільні настрої в Україні у ході чехословацької
кризи 1968 року за донесеннями
радянських спецслужб 37

«ПРАЗЬКА ВЕСНА» у документах Галузевого
державного архіву Служби безпеки України
(Упорядник О. Бажан) 54

З ІСТОРІЇ СПЕЦСЛУЖБ

Василенко В. Підготовка антибільшовицького повстання
в Україні у 1921 р. (за документами
ГДА Служби безпеки України) 138

Лясковська С. Діяльність органів ДПУ УСРР
в сфері економіки в 1927–1928 рр.:
за матеріалами відомчої статистики 196

Окіпнюк В. Розвиток організаційної структури органів
державної безпеки СРСР і Радянської України
у 1934–1941 рр. 292

ОСОБА У КОНТЕКСТІ ІСТОРІЇ

Шаповал Ю. Життя та смерть Миколи Хвильового
у світлі розсекречених документів ГПУ 311

Рубльов О. Ян Саулевич (1897–1937): від заступника
голови Центральної комісії нацменшин
при ВУЦВК до «польського шпигуна» 348

Левченко В., Петровський Е. «Арештувати як українського
есера...» (до біографії професора філософії та
педагогіки Одеського державного університету
Михайла Гордієвського) 415

Безручко О. Доля кінорежисера Гліба Затворницького 433

Вронська Т. Еволюція сталінської репресивної
політики стосовно родин «ворогів народу» 444

З ІСТОРІЇ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Чаплінська Л. Німецькі військові розвідувальні
відділи «1с»: завдання та діяльність на
території України у 1941–1944 рр. 474

Патриляк І., Пагіря О. Військова конференція
ОУН(Б) 1942 р. і розробка планів зі створення
українських збройних сил 484

CONTENT

ON the 40th anniversary «PRAGUE SPRING» of 1968

Dmytruk V. «Prague spring» and Ukraine 7

Bazhan O. Public opinion in Ukraine during
Czechoslovak crisis of 1968
(by the reports of Soviet secret services) 37

«PRAGUE SPRING» by the documents of
Branch state archive of Security service of Ukraine
(The article *O. Bazhan*) 54

THE HISTORY OF SECRET SERVICES

Vasylenko V. The preparation for the anti-Bolshevik uprising
in Ukraine in 1921 (based on the documents of State
archive of the Security service of Ukraine) 138

Lyaskovska S. The activity of DPU of the Soviet Ukraine
in the economic field in 1927–1928 (according to
documents of departmental statistics) 196

Okipnyuk V. The development of organizational structure
of state security services of the USSR and
Soviet Ukraine (1934–1941) 292

THE PERSON IN HISTORICAL CONTEXT

- Shapoval Yu.** Life and death of Mykola Khvylovyi
in the light of declassified documents of DPU 311
- Rublov O.** Yan Saulevych (1897–1937): from the deputy
director of Central committee of national minority
group of VUTsVK to «Polish espionage» 348
- Levchenko V., Petrovskiy E.** «To arrest as Ukrainian social
revolutionary» (to the biography of Mykhailo Hordievskiy,
a professor of philosophy and pedagogics
of Odessa State University) 415
- Bezrychko O.** The fate of Hlib Zatvornyytskyi,
a film director 433
- Vronska T.** The evolution of Stalin repressive politics
towards the families of «people enemies»
(1938–1940)..... 444

THE HISTORY OF WORLD WAR II

- Chaplynska L.** German military intelligence
units «1c»: tasks and activities
on Ukrainian territory in 1941–1944 474
- Patrylyak I., Pahirya O.** Military conference of OUN (b)
in 1942 and the elaboration of creation plan
of Ukrainian armed forces 484

ДО 40-річчя «ПРАЗЬКОЇ ВЕСНИ» 1968 року

*Володимир Дмитрук
(Київ)*

«Празька весна» і Україна

Dmytruk V. «Prague spring» and Ukraine.

The article is dedicated to the influence of «Prague spring» of 1968 on the political opinion of Ukrainian citizens.

Події «Празької весни» стали одним із найдраматичніших епізодів епохи соціалізму в ЧССР. Реформаторський процес, розпочатий Комуністичною партією Чехословаччини і з ентузіазмом підтриманий широкими масами населення, через вісім місяців було придушено військовими підрозділами Збройних сил СРСР і країн Варшавського договору. Події в Чехословаччині показали кризу зовнішньої політики СРСР, неготовність вищого політичного керівництва країни до вирішення нестандартних ситуацій та до оновлення комуністичних партій Східної Європи.

Радянська пропаганда називала події в Чехословаччині «загрозою для соціалістичної системи», яка змушувала СРСР діяти. Інтервенцію було виправдано «доктриною Брежнєва», що дозволяла надавати допомогу соціалістичній країні, якщо їй загрожувала «контрреволюція».

Керівництво СРСР також хотіло довести, що події в Чехословаччині — це не просто внутрішні процеси, а наслідки втручання західних країн. Вони розглядалися як зіткнення соціалістичної й капіталістичної систем.